

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 77.

Vtorik 24. Grudna

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znes 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje, za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da se naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič postojne plačati.

vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blazniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da se naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič postojne plačati.

Jožefu Blazniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da se naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič postojne plačati.

Vradne naznanila.

21. Grudna 1850 je bil izdan in razposlan XXXIV. del deželnega zakonika in vladnega lista za krajnske kronovine, ki zapopade

Razglas c. k. krajnskiga poglavarstva od 10. Listopada 1850. Obračba pravil zastran armadnih spodobšin derv na višje oficirje, primoplaniste in osebnije, ki so pri žandarmerijski oběji inšpekciji v stanu, potem vdeleženje avditorjev in računovodjev oficirskih spodobšin derv. — Razglas c. k. koroške in krajnske višje deželne sodnije od 14. Listopada krajnskim sodnijam zastran oprostenja krajnskih politiskih oblastnij vsiga vdeleženja v rečeh, ki se zemljišnih razdelitev vtičejo. — Razglas c. k. koroške in krajnske višje deželne sodnije od 14. Listopada. Predpis zastran sodnijskiga jezika v kazenski ravnavi na Koroškim in krajnskim. — Razpis c. k. krajnskiga poglavarstva od 18. Listopada 1850. Oprostenje c. k. državniga računovodstva pretresovanja računov cesarskih mest Ljubljane, Lož, Krajna, Kamnika, Višnje gore, Noviga mesta, Metlike in Černovlja. — Razpis c. k. krajnskiga poglavarstva od 21. Listopada 1850. Prenehanje zaukaza zastran zaznamovanja verčev za mineralno vodo z številko leta, v katerim so bile napolnjene. — Razpis c. k. krajnskiga poglavarstva od 22. Listopada 1850. Razprostenje naloge za vgotavljenje stroškov za vkvartirovanje žandarmerije na vse naravne davšine, torej tudi na davk od dohodkov. — Razpis c. k. krajnskiga poglavarstva od 24. Listopada 1850. Razjasnjenja opravilstva politiskih oblastnij gledé dražbinih oprav. — Razpis c. k. krajnskiga poglavarstva od 24. Listopada 1850. Predpis zastran uradnih pečatov županij. — Razglas c. k. poglavarstva od 10. Grudna 1850. Ravnanje s tistimi pri sadanji izberí vojaških novincov, kateri se vojaške starosti niso dosegli, in se oglasijo za vložjenje takse za oprostenje vojaške službe.

21. decembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CLX. del obēniga državniga zakonika in vladnega lista in sicer v edino-nemškem kakor tudi v vsih devetih dvojnih izdanjih izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 465. Razpis ministra vojaštva od 30. novembra 1850, s katerim se od njegoviga veličanstva najmilostljiviši poterjeni pobiljšek vojaških zdravnikov naznani.

Št. 466. Razpis ministra notrajnih oprav od 6. decembra 1850, po katerem se odloči, da se imajo postavne naredbe, ki so v dekretu obstale zedinjene dvorne pisarnice od 10. oktobra 1847, š. 34830 gledé rabe stanjšaniga zraka storjene bile tudi pri rabi kloroforma polno veljavo.

Št. 467. Ukaz ministra denarstva od 12. decembra 1850, po katerem se vhodnina za patent-kart-klot in patent-vulkanized-indiarubler-klot poniža.

Št. 468. Razpis ministra kmetijstva in gornistva od 16. decembra 1850, s katerim se naznani, da se bo vradna delavnost graškiga gorniskiga in gojzdniskiga vodstva 1. februarja 1851 pričela.

Št. 469. Razpis ministra denarstva od 19. decembra 1850, zadevajoč izdajo listkov državniga zaklada narejenih 1. januarja 1851. Dunaj 20. decembra 1850.

Od c. k. vredništva obēniga državniga zakonika in vladnega lista.

Oznaniło.

Sploh se na znanje da, da je ljubljansko kantonsko poglavarstvo za leto 1850 od 103 vojaških novincov, ktere je imelo za to leto odrajtati, 18., 19. in 20. decembra pri nabirí že njih devedeset v lepem redu nabralo iz verste tistih, ki so bili ex offo prišli se razkazat, rojeni leta 1830, in da bi bilo tudi drugih 13 iz družiga ali se višiga reda dalo, ako bi se jih ne bilo 48 iz perviga reda pri nabirí umaknilo.

Ker vendar ni dvombe, da se tudi neprišli ne bodo vojaški dolžnosti odtegnili, so bili oni, da se 13 novincov še nabere, na 7. januarja 1850 k ponovljeni nabirí poklicani, svoji dolžnosti zadostiti in s tem zvestobo, ktero so njegovimu veličanstvu, našimu najmilostljivišimu cesarju kakor tudi domovini dolžni, pokazati.

C. k. kantonsko poglavarstvo v Ljubljani 20. decembra 1850.

O z n a n i l o.

Vodstvo privilegirane avstrijske narodne banke s tem sploh naznani, da se zavolj potrebnih pripravnih del k dividendni izplačvi perve polovice leta 1851, od 20. decembra 1850, ne bodo pri banki prepisi dajali in opazki banknih akcij zaznamovali in tudi ne kuponu izdajali.

To vse se bo pričelo še le 14. januarja 1851. Dunaj 14. decembre 1850.

Dr. Pipitz, s. r.
bankni poglavar.

Sina s. r.
namestnik bankniga poglavarja,
Puthon s. r.
bankni vodja.

Glavni imenik porotnikov vsih županij, ki so v okolici c. k. ljubljanske deželne sodnije, je, ko so vse v to predpisane opravila dogotovljene, doversen. Treba je tadaj zdaj letni imenik, t. j. spisek porotnikov po srečkovanju napraviti, ki se bodo k porotnim sejam leta 1851 v Ljubljani jemali.

To se bo pod vodstvom gospoda dvorniga in poglavariskiga svetovavca in pričó šestih udov Ljubljanskiga županijskiga soveta 27. t. m. zjutraj v javni seji v sovetni dvorani tukajšne mestne hiše godilo.

Srečkovo se bo neprestano tako dolgo, da

bo 300 porotnikov, kolikor je ustanovljenih, nasrečkovanih.

Deželno poglavarstvo da to sploh vedili.

V Ljubljani 22. Grudna 1850.

Od c. k. krajnskiga poglavarstva.

Gustav grof Chorinsky l. r.
poglavar.

Politiške naznanila.

Avstrijsansko cesarstvo.

Dunaj, 19. decembra. Vojske se ni več bati in vladi se ne bo potreba se dalje o bojnih pripravah truditi in tam čas zgubljevati. Zdaj pa nastopi važniše vprašanje, kako bi se dal v Avstrii notranji mir vterditi in novim prekucijam v okom priti. Gotovo je le ena pot, ki k pomirenju Avstrije pelje in to je državni zbor. Vse bolj imenitne začasne postave so dane, deželne vstave dognane, tudi vunajne napote so zdaj odpadle, tedaj ni nikakoršnih over, ki bi priprave k državnimu zboru — sklicanja deželnih zborov ne pripustile. De se po celim cesarstvu soseske niso vstanovljene, je le majhna napota, ako se po drugi strani silna potreba deželnih zborov pomisli. Tudi se bo še veliko vode vteklo, preden se bodo v celi Avstrii svobodne županije vstanovile. Če se bo tako dolgo čakalo, se zna s to zamudo škoda napraviti, ki se bo teško kdaj popraviti dala. Zdaj je pravi čas, ko se imajo svobodne postave v djanju pokazati in se vstava četertiga marca v resnico spremeniti. Terno upamo, da bo vlada okoljšine prav spoznala in vošilam narodov zadostila. — Vodji se bodo zopet v kronovine podali. Armade gredo tudi nazaj; ravno danes je prišlo veliko graničarjev po železnici na Dunaj. Obligacioni gredo zopet više in cena srebra od dne do dne pada. Danes je bila 21 in pol in tudi že dvajset od sto. Vreme je tako lepo, da Dunajčani pravijo, da ga o tem času že deset let taciga ne pomnijo. Večidel je še dve al tri stopnje nad ničlo, malokdaj kaj stopinj pod njo.

V kratkim bo prišla postava, da ne bo županij več potreba si zraven deželniga tudi državniga zakonika držati, ker se bodo reči, ki posamesne kronovine zadevajo iz državniga zakouika v deželniga ponatisnile. Praša se, ako bo to slasti pri Slovencih zlo koristno ker se bo zanje po tem takim v Ljubljani, Terstu, Celjovcu in Gradcu, tedaj na štirih mestih ponatisniti moglo.

D.

Ljubljana. — C. — Ko se je naša visoka vlada namenila slovenski vladni časnik na noge spraviti, je gotovo tudi hotla, da se v narodnem jeziku vsi tisti razglasi, pozivi, oznanila, razpisi konkursov itd. občinstvu v vradnem listu naznanujejo, ki slovenski narod zadevajo, in ravno zavolj tega je tudi za vradni list poškerbela in ukazala vradnijam, v vradnem listu vse razglasiti, kar je treba, da ljudstvo zve. De se to ni zgodilo, kakor ukaz veli, se vsak lahko prepriča, kdor „Ljubljanski časnik“ v roke vzame. Pošiljale so se v „Laibacher

Ztg. take oznanila, ki so le prostimu ljudstvu mar bile, ki nemškiga jezika ne razume, v „Ljubljanskem časniku“ ni bilo ne duha ne sluha od njih. Le c. k. deželno poglavarstvo in c. k. poštno vodstvo sta se marljivo prizadevala, kar se ljudstva tiče, mu z domačo besedo naznaniti. To hvalo moramo dati tudi še nekterim drugim gospodam vradnikom, katerih je bilo pa sila malo. Vzrok, da je bil vradni list do zdaj zlo pomanjkljiv, se lahko najde, bil je namreč ta, da vsi gospodi vradniki ne znajo toliko slovenskiga jezika, da bi zamogli vradne reči v njem pisati in za prestavo iz nemškiga niso imeli denarja odkazaniga, ako ravno se je plačilo silno nisko postavilo. De je tu in tam tega tudi neporajtanje in nemarnost ali celo sovraštvo do Slovencev krivo, je sicer res, vendar so to že manj pomenljivi vzroki.

De se bo pa ta napaka zanaprej odpravila, terdno upamo, ker, kakor za gotovo slišimo, se bo naš marljivi gospod deželni poglavar, grof Chorinsky pri ministerstvu za to potegnil, da bo ono, še enkrat ukazalo, vradne reči, ki se v „Laibacher Ztg.“ naznanujejo, tudi po „Ljubljanskem časniku“ razglasiti. Upamo tudi, da se bodo gosposke marljivo prizadevale, po tem ukazu ravnati, ker sta korist in potreba tega ravnanja jasna kot beli dan.

Štajarska. V seji porotne sodbe v Celju 22. in 23. pr. m. sta stala pred sodbo Juri in Ursula Podgoršek, premožna zakonska brez otrok; on je bil 43 let star, srednje in terdne postave, dobro rejen, ona je bila 35 let stara, precej velike postave in dopadljiviga obraza.

Oba sta obdolžena zažiga.

21. novembra 1840 med 10 in 11 uro po noči se je pohištvo Antona Svenška v fari sv. Trojice unelo; ogenj ni le tega poslopja ampak tudi 2 sežnja oddaljeno klet Blaža Perneka pokončal, tako da se je prvemu za 614 gold. in poslednjemu za 96 gold. škode naredilo. Ker je poslopje Svenška na samem, kjer nobeden ne stanuje, ni dvombe, da je bilo zažgano. Kmalo so si ljudje začeli na uho pripovedovati, da sta Juri in Ursula Podgoršek zažgala, zavolj raznih vzrokov sta bila zlo v sumu.

Boštjan Lesjak je vidil na večer tri četertine predenj je ogenj vstal Ursulo Podgoršek naglo od pogorelega pohištva proti domu iti, in ko je Lesjaka zagledala, se na levo zavila in po travniku in skozi vinograd proti domu podala.

To se je Lesjaku čudno zdelo, toraj naglo skozi vinograd steče in se vstopi na pot, kamor je imela Ursula Podgoršek priti. Ona pride in gre komaj nekaj sežnjev memo Lesjaka, ki je zdaj priložnost našel, se od tega bolj prepričati, kar se mu je popred le zdelo.

Jovan Podgoršek, brat zatoženca, pripoveduje sledeče: Oba zakonska, ko so jima očitali, da ju ljudje za požigavca imajo, sta v njegovi hiši rekla: „Da, res je, mi dva sva zažgala.“ — Drugi dan je prišel Juri Podgoršek k njemu in ga je vprašal, ako je to Svenšku povedal, in ko je djal, da ne, je zatoženec djal: „Bog obvari, da bi ti kaj taciga povedal, veš, kaj bi iz tega prišlo?“ Tudi je prišel Juri Podgoršek nekaj dni predenj so ga zaperli, k bratu Jovanu, in ga je prosil, da naj od tega, kar je od zažiga govoril, molči, ker bi bila sicer on in njegova žena zaperta.

Tudi je prišel zatoženec tisti dan, ko so ga zaperli, k Boštjanu Lesjaku, in ga je prosil, da naj mu odpusti, če ga je razžalil in od požiga naj nič nikar ne pove, ker bi bil zgubljen, ako bi Lesjak in Podgoršek prisegla.

Ko Lesjak zaverne, da ga hudodelstva ne more dolžiti, ga pelje domu, mu prinese

vina, mesa in kruha, njegova žena Ursula se je pa jokala in večkrat omedlela. On prša potem Lesjaka, če jo je vidil tisti večer, ko je pohištvo pogorelo, iz hriba priti.

Juri Podgoršek je tudi obstal pri prvem preiskovanju kantonske okrajnozbodne sodnije, da je zarez Svenška požgal in je rekel de zavolj tega, ker je bil na Jožefa Mlakarja in Antona Svenška silno jezen, ker sta hotla, da bi jima posodil, da se ni mogel drugači nad njima znositi kakor, da je njegoviga sovražnika Antona Svenška požgal. Njegova žena pa je popolnoma nedolžna in se ni vdeležila. On se je brez da bi bila ona vedila, ker je že spala k poslopju Svenška, ki tri četertine od njegovo hiše leži, podal in ga z klinčikom zažgal in je potem domu šel, kje je svojo ženo spijočo našel. Pozneje mu je bilo žal, da je to storil, on ženi ni nikdar od tega nič v misli vzel.

De se je pri zažigu žena Jurja Podgorškega vdeležila ali posredno ali neposredno, se iz tega vidi de jo je tri četertinke, predenj je začelo goreti, kmetovavec Lesjak vidil okrog hriba priti in domu iti, kakor tudi iz sledečih okoljstina:

Ursula Podgoršek je po pričevanju Marie Svenšek, na ženo poškodovaniga jezna bila, ker so jo namesti Podgoršekove na neko ženitvanje za kuharico vzeli. Ko so se nekaj od tiste svatbe v nekem nagrađu pogovarjali, je Ursulo Podgoršek s pestjo na persi udarila in zavpila: „Pri sveti Ursuli naj bo pogubljen, če se ne bo kdo name spomnil.“ — Potem je obdolžena pri neki drugi priložnosti zažugala, da bo Maria Svenšek še nanjo mislila. In ko je enkrat zatožena z svojim možem v cerkev šla in deset let star sin za njima gre, reče Ursula Podgoršek: „Prekleta ura, ko sim to storila“, nato jo mož zaverne z besedami: „Molči, fant bi znal slisati.“

Razun tega požiga se je Juri Podgoršek tudi nad postavo zoper telesno varnost zadolžil. On je 7. aprila 1850 v vinogradu Aradu Antona Kmeteca nekoliko količev izderl, in ko mu ta to očita, zavpije Juri Podgoršek: „Bog te pogubi, ti moraš mertev biti.“ S temi besedami zagradi količ in udari Kmeteca čez glavo in po rokah, da se ta zgrudi in zlo kervavi. Rane, ktere je pri tej priložnosti Kmetec dobil, se po naznanilu umetnih, med lahke štejejo.

Juri Podgoršek je obstal, da je to storil, zraven je pa pristavil, da je le sam sebe branil, ker ga je Kmetec prvi napadel.

Zatoženec Juri Podgoršek je odgovoril na vse vprašanja natanjko, njegovo obnašanje je bilo pa nekoliko sirovo. On obstane, da je za to zažgal, ker ga je Svenšek prosil, da bi mu posodil. On hoče škodo spet poverniti, al pogorele poslopja so mnogo manj vredne, kakor je vlastnik povedal. Njegova žena ni kriva hudodelstva, on ji še od tega nič povedal ni.

Zatožena je vedno terdila, da je nedolžna, je rekla, da ni res, kar priče od nje govore in terdila, da se priče, ki kaj taciga govore, lažejo. Ona ni — kakor pridavi — tisti dan, ko je gorelo, po treh popoldne stopinje iz hiše storila, toraj jo Lesjak tudi ni mogel viditi. Nikdar se ni ponujala za kuharico na kaki ženitbi, ker zamore z lastnim premoženjem živeti, brez da bi ji bilo treba kaj taciga opravljati; kako bi bilo tedaj mogoče, da bi bila na ženo poškodovaniga jezna, ker je bila ona na ženitbi kuharica? Ako se je nje mož kakiga hudodelstva kriviga storil, naj ga kaznujejo. Ona je sama posestnica, vse premoženje je nje, ker nje mož ni nič imel, ko ga je vzela.

23. priče, ki so bile poklicane, je poterdilo svoje prejšnje besede. Zadolžena nista vedila

Ob 9½ zvečer je bilo pričevavno ravnanje sklenjeno. „Gr. Ztg.“ prinese sledeče dozdevke poslušavcov:

Mož zatožene je sicer obstal, da je hudodelstvo doprinesel, al on je zamogel to le zavolj tega storiti, da bi bil premoženje žene rešil.

Razžaljena od žene poškodovaniga je bila le zatožena, ona je mogla svojiga moža za sredstvo rabiti, svojo nesramno jezo vtolažiti. Njo so vidili od pogoriša naglo prileteti, ali ni zamogel tudi nje mož ondi biti, pa se po drugi potu domu vrniti?

Najprvo so se porotniki vprašali; če je Juri Podgoršek kriv hudodelstva zažiga, potem, ali je Ursula Podgoršek neposredno to hudodelstvo doprinesla; v tretje so se vprašali, ako se prvo poterdi in drugo nepoterdi, ako je Ursula Podgoršek kriva vdeležena, v četrto, ako prvega vprašanja ne poterdijo, drugo pa, ali je Juri Podgoršek kriv vdeležena hudodelstva. Peto vprašanje je zadevalo prestoppek postave zoper telesno varnost, ali je Juri Podgoršek kriv pretepa Kmeteva, in ker je zatoženi rekel, da se je le branil, se je peto in šesto vprašanje o tem postavilo.

Razsodba je bila takale:

Glede prvega vprašanja z 12 glasovi Da

„druziga „ „ 9 „ Ni

„tretjiga „ „ 10 „ Da

„četertiga „ je razsodba že v tretjem

„petiga „ z 12 glasovi Da

„šestiga „ „ 12 „ Ni.

Po tej razsodbi je Jurja Podgorškega sodnija hudodelstva požiga in prestopka postave zoper telesno varnost, in Ursulo Podgoršek vdeležena hudodelstva požiga za krivo spoznala in prvega na štir leta v težko ječo in poslednjo na tri, kakor tudi oba pravdne stroške plačati, obsodila, poškodovane pa na pot pravice zavrnila.

23. pr. m. je terpela obravnava neprenehama od devetih do sedmih. Obravnava je bila v slovenskem in nemškem jeziku.

Austrijska. Za gotovo se sliši, da se bodo vse kantonske in kolegialne sodništva na kmetih v pretres vzele in potem njegovimu veličanstvu v poterjenje predložile. Sliši se, da se bodo vradniki pomnožili, plačila povišale in dodatek za stanovanje ustanovil.

Horvaška. Oskerbniška komisija za zaklado Jelačića bana za ranjene vojake naznani, da je ona 10. novembra t. l. svojo delavnost pričela, da je nje postave 25. novembra horvaški ban poterdil, ktere so bile zadevajočim vradnijam naznanjene.

Za zdaj se je le 50 milodarov razpisalo, katerih vsak znese na leto 40 gold., ker znesek na leto le 4000 gold. obresti nese.

Več milodarov se bo po tem razpisalo kakor se bo znesek narašal.

Zatorej se je političkim gosposkam na Dalmatinskem, Horvaškem, Slavonskem, v serbski vojvodini, kakor tudi deželnima vojaškima poveljništvama v Zagrebu in Temišvaru glede horvaško-slavonsko-serbske granice naznanilo, da naj predloge občin in političkih kantonskih gosposk o tistih revežih tej komisii do 15. januarja 1851 pošlejo.

Poslednjič se še opomni, da se milodari zamorejo tudi takim ljudem podeliti, ki so bili med zadnjo vojsko v narodno stražo poklicani in de ta zaloga ni v zvezi z tisto, ktero kameralni vradnik, gospod Schulz na Dunaju nabira.

Tu je dežele.

Bosna. Prebivavci Mostarski so poslali poslanca k Omer pašatu z naročilom, da mu se udajo, vendar s tem pristavkam, da naj se

vse prejšnje turške oblasti odstavijo. Vojaki vstajnika Kavas pašata so razperšeni, on sam ali merteve ali je pa pobegnil. Kadiluk Livno se je naredbam Omer pašata brez pogoja podvergel.

Turška Serbska. Iz Zemuna se piše 13. decembra: Včeraj so v Belgradu sv. Andreja, deželni patrona praznovali. Ta dan je svet Serbam zavolj dveh imenitnih dogodov. V prvo, ker je ta dan Karagjorgje (Černi Juri) turški jarm 1806 otrešel in Belgrad Turkam vzel, in ker se je ravno ta dan 1830 (hatiserif, s katerim se je Serbsko za knezovino naznanilo, razglasil. Na večer pred praznikom so topovi praznik naznanili in ravno tako v zori, veselo ljudstvo v Belgradu iz spanja budivši. Ob devetih dopoldne je bila slovesna peta maša, katero je opravljal zlo učeni in vljudni metropolit Peter Jovanović. Po maši se je zapelo: Te Boga hvalimo in na to „Mlogoljevstvie“ sultanu, ruskimu caru, knezu Karagjorgjeviču, Carigradskimu patriarhu in Belgradskimu metropolitu. Naposled je metropolit s kratkimi besedami množico nagovoril, je blagor naroda v ljubezni, edinosti in čednosti krepko omenil in rekel, de je to edina pot Božjo milost doseči. K božji službi so prišli knez Karagjorgjevič, ruski general-konsul Levšin, avstrijski konsul Radosavljevič, vsi serbski imenitniki in mnogo ljudstva. Pred cerkvijo je stala divizija serbskih vojakov. Serbski knez vojake pozdravi z besedami: „Pomozi Bog, bratjo!“ in vojak mu zavernejo: „Bog ti dao dobro gospodaru! Po božji službi se vse poda h knezu, z njimi tudi angleški in francoski konsul in so Serbskimu srečo vošili. Zvečer je bilo mesto Belgrad razsvitljeno in pri knezu je bila večerna veselica napravljena. General-konsul Levšin je drago mašno obleko, katero je ruska vlada podarila, belgradski cerkvi podelil.

Bulgarska. V „srbske nov.“ so piše 1. decembra: Danes je nek tergovec z dvema tovaršama v Pandiralo prišel in pripovedoval, de so se Vlasotinci, ki so bili z Stankam in še enim Turkam v Carigrad poklicani, na svoj dom veselo vernili in saboj carski ferman prinesli, de je od zdaj zanaprej njih sodnik vladika, in de ne sme noben Turk več priti v selo brez vezirjeviga dovoljenja; ako bi kakiga Turčina brez vezirjeviga povelja v selu našli, naj ga zvežejo in tako vezirju pošlejo. Ta ferman je bil 24. novembra v Pirotu vsim zbranim Turkam in Bulgaram naznanjem. Potem se je ta ferman na vse cerkve poslal, de se povsod ljudstvu bere in razloži, kaj je car ukazal. Turci Piročani in stranski, ki so v Pirotu ferman slišali razklicati, so se za glave prijeli, se vzdignili in razšli.

Tudi tisti Bulgari, ki so se iz vidinskiga pašaluka v Carigrad podali so že nazaj prišli. Za poslednji pašaluk je carski ferman prebran v samostanu sv. Arangjela, in tudi v Belogradčiku in po vsih samostanih in cerkvih. Eden narodnih odbornikov, v Carigradu bivših, je pravil, kake lepo jih je car sprejel, vsakimu novo obleko poklonil in jim obljubil, de jim bo eniga carskiga človeka poslal, ki bo v Nikopolju stanoval, narod bulgarski vladati z porazumljenjem občinskih starašinov. Car je nekiga Petka za kneza poterdil, ki neprestano po deželi hodi, z njim hodi 12 vojakov, in kjer kakiga Turčina brez potniga lista dobe, ga zvežejo in zvezaniga v Vidin pošlejo.

Rusovska. Govori se, de še ni davno, kar so na Ruskem skrivno zakletbo ovohali, in de so zavolj tega več ruskih častnikov zaperli; drugi pa so pobegnili v Azio. Zavolj tega je bil baron Osten-Sacken, pobočnik kneza Pa-

skieviča, v Carigrad poslan. Njemu je povelje dano, na begune paziti in prebivališče pobegnjenih častnikov zvediti.

Nemška. Iz Hanoveranskiga se bo minister zunajnih oprav, od Münchhausen k pogovorom v Draždane podal.

* Obhodni list, kteriga je pruska vlada na nemške poslala, se pogovorov v Draždaneh vdeležiti, se takole glasi:

Že mnogo let se je po celem Nemškem želja kazala, vstrojenje nemške zveze premeniti. Spoznali so ljudje, in prave, dobrohotne prijatelje domovine je serce bolelo, de je v letu 1815 postavljena naj viši gosposka nemške zveze tirjanju le zlo malo zadostila, de nemških dežel ni dovolj zvezala, žlahtno in občnkoristno premalo podperala, in vesolnost zoper zunajne deržave premalo varovalo. Posamezne vlade nemške zveze so te pomanjkljivosti zlo obžalovale in želele, de bi se zveza preuredila. Pa razne poskušnje, pomanjkljivosti obstoječih naprav poboljšati, so bile pri velikosti in mnogostranosti te naloge nove in bolj popolnoma naprave vstvariti, vedno nezadostljive in niso dovoljniga vspeha imele. In to zavolj tega, ker pogodba od leta 1815 ni pripustila mnogo organskih poprav, posebno pa zavolj tega, de se nasledki nezadostljivosti te pogodbe še niso dovolj v djanju pokazali.

Dogodbe leta 1848 so te pogodbe zlo premenile. Ni potreba dokazovati, kako malo je bila zvezna pogodba pripravna, bližajočimu viharju se zoperstaviti, in posameznim deržavam, ki so bile v nevarnosti, v pomoč priskočiti; ona je djansko moč zgubila; podstava zveze se je pretresla, in v tistem stanu se še dandanašni znajde. Poti, ki so se do zdaj nastopile, Nemčii pomagati, so bile zastojne, ker niso namena dosegle.

Med vsimi viharji in preuredbami, v kterih so se nemške zadeve v poslednjih letih znajdile, se je kraljeva vlada prepričanja deržala, de se mora pogodba od vsih nemških vladarstev pretresti.

Ravno tega prepričanja se je cesarska avstrijska vlada z nami zedinila, vse ude zveze povabiti k svobodnemu posvetovanju zavolj te velevažne zadeve. De se potrebna edinost doseže, so zlo koristni skupni ministerski pogovori, kar se je pri enakih priložnostih že večkrat pokazalo.

Toraj povabimo po porazumljenju cesarske avstrijske vlade vse nemške vlade, svoje opolnomočene naj dalj do 23. decembra v Draždane poslati, de se bodo ondi pogovori kmalo pričeli, kjer se bo pretehtovalo na temeljnu pravila, zvezo za nerazderljivo vstanoviti, kako bi se dale temeljne postave poboljšati in popraviti.

Terdno upamo, de se bomo v tem pogovoru zedinili, v kterem se zamore celota močno podpreti, notrajni blagor vesolne domovine razviti in novi Nemčii v evropejskih deržavah dostojno mesto podeliti in potem pravični želji naroda popolnoma zadostiti, brez de bi se svobodno in vsaki deržavi posebej lastno gibanje mejilo.

Nasledek posvetovanja se bo potem po volji vsih vlad poterdil in zvezne postave se bodo visoke vlade v tem odkritoserčno željo spolnjeno spoznale, pretresene razmere nemške domovine na stari poti nasprotniga zaupanja in mirniga porazumljenja viditi z noviga vtemeljene in za vedno postavno vterjene, in de bodo vsi udi radovoljno svojo roko v to opravilo podali.

Berolin 12. decembra 1850.

Mantenffel.

* General Thumen ima kakor poruski komisar na Schleswig-Holsteinsko iti.

Razne naznanila.

— Komisija za podporo Bresjanov, ki so po povodnju nesrečo terpeli, naznani, de je do konca novembra 618,078 lir milovšnje dobila, in de je 356,659 lir že razdelila.

V seji društva za „povestnico jugoslavensko“ je bilo 18. t. m. med drugim sledeče skenjeno:

1. Prebralo se je pismo gosp. polkovnika Stekoviča iz Varazdina, v kterem na dopis društva z žalostjo odgovori, de nima več historijskih pisem, za ktere so ga prosili.

2. Prebralo se je pismo gosp. škendera Födrocia iz Bogačeviga, s kterem pravi, de je pripravljen tri historiske dela v rokopisih društvu pokloniti; društvo se mu bo zahvalilo in ga prosilo, de naj mu te dela pred ko more pošle.

3. Svitli ban je društvu naznanil, de v regimentskih arhivih, kolikor mu je znano nima dokumentov historijskih.

4. Tajnik društva naznani, de ima gosp. Tkalac iz Beča, ki se z botaniko in mineralogio peča, nekoliko starin in želi, de bi ga društvo za uda izvolilo.

5. Prebrano je bilo pismo gosp. Jožefa Sakača iz Treščenovoa, ki naznani, de je v njivi mnogo urn z pepelam in človeškimi kostmi našel, in ravno to se v tisti okolici večkrat prigodi. On se bo naprosil, de bo društvu nekeje bolj ohranjenih urn poslal.

6. Knez Ivan Torlanja je poslal predsedniku nekoliko zanimivih dogodov od najslavnjšiga hervaškiga skikarja Julija Klovija, ki je živel v 16. stoletju v Rimu in je obljubil tudi vprihodnje društvo podperati.

7. Na predlog gosp. predsednika se bo naprosil avstrijski general-konsul v Bosni, de bi društvu biografio Omer pašata, hervaškiga rojaka priskerbel, in de bi druge starine v Bosni nabiral.

8. Veliki župan v Požegu se bo naprosil, de pošle društvu starine, ktere je v Darovaro našel.

9. Ravno tako se bo tudi gosp. Paviču pisalo, de naj blagovoli svoje starine popisati.

10. Gospod baron Levin se bo naprosil, de svojo numizmatiško zbirko podpiše in popis pošle.

— Na južnovzhodni železnici se je 14. t. m. nesreča prigodila. Ko je vozovlak iz Pešte v Požun šel, pade nekim kmetu, ki je na železnici stal, pipa iz ust. On jo hoče pobrati al vozovlak, ki je zlo hitro tekel, ga prehitil in mu obe noge odterga.

— 17. decembra zjutraj se je podal cesar na lov in na večer se je spet na Dunaj vernil.

— Vladika Černogorski se je v Neapel podal.

— V vasi Haslan pri Hainburgu je začela goveja kuga (devetogubnica) z noviga strašno razsajati.

— Rojstni grad rodovine Batthyany v Günsingu je zdaj ječa hudodelnikov.

Ta grad stoji na visokem hribu in krog in krog se vidi krasna ravnota noter do štajarske meje. V vitežki dvorani so podobe Batthyanyev, med njimi en knez in en ogersko nadškof.

18. decembra je prišlo iz Ogerskiga na Dunaj mnogo srebra, iz kteriga se bo denar delal.

— V Ljubljani so se začele delnice izdajati, de se bo čedno kopališče, kteriga Ljubljana gotovo zlo potrebuje, napravilo, in sicer na Gradašci zgoraj Ternovske cerkve.

— Poljni maršal Radecky je na Dunaju zadel na stariga tovarša, ki se je z njim zoper Turke bojeval. Izgovoril mu je vsako leto penzion.

LEPOZNANSKI LIST.

Pretnes slovenskih pesnikov.

(Dalje.)

Za Kastelicam pridemo k poznanimu Zemljatu. Ta je sicer tudi drugam dopisoval, pa prvičkrat se nam v „Čbelici“ prikaže. Zemlja je bil silno učen mož in je tedaj menjenim, kakor Nemec pravi, silno „imponiral.“ Iz raznih krajev je jemal on zeljša in jih je v slovensko zemljo presajal, pa on ni mislil na to, kak malo duh te zemlje tujšino ljubi. Čudno je to, da so slovenski učeni dolgo časa pred vsemi drugimi angleški jezik cenili. Že Linhart je prestavljal angleške igre v naš jezik in Čop in Kopitar sta marno angleške marne in izreke pobirala, s katerimi sta se v abecednim prepiru kepala. Tudi Zemlja nas je z angleškimi prideli soznal, ker je več ondanih pesem v slovensko jopo preoblekel. Pa želeli je, da bi se bil z besedami tud duh premenil. Zakaj v teh prestavljenih pesmah ne vidimo živiga Slovenca, ampak merzlo podobno Angleža, s katerim bi se morebiti poprijaznili, če bi se njegoviga mraza naše serce ne zballo. Tudi razmere Rimljanov in Gerkov je Zemlja poznal kar nam na mnogo vižo pokaže. Pa ta učenost je tu in tam nekoliko preveč rabljena, tako da nas véasi zoper voljo smeh posili, ker sred slovenskiga predmeta naenkrat starodavna, skrivnostna prikazen kakiga gerškiga al rimskiga Boga na oder stopi.

Vender se ne more reči, da bi bil Zemlja le tujo zemljo obdeloval, marveč je imel on tudi izvirne, dostikrat izvrstne misli. Pa njih število ni bilo tako veliko, da bi bil on svoje izvirne poezije iz začetka do konca po svoje obdelal in dobro in lično zvezal. Tu spomnimo brave le na „sedem sinov“ in gotovo bodo resnico naših besedi poterdili, če so to, kar predmet zadene, dobro pesem brali. Tu vidimo veliko lepih izrekov, ki pa v celi dolgi pesmi vender le premalo zdajo. Zdi se nam ta pesem veliki njivi podobna, na kateri raste lepa, visoka pšenica, pa redko, tako da se na več krajih še gola zemlja iz sterna vidi. Ta pesem si je splošno hvalo zadobila, pa zdi se nam, da bolj zavolj svoje velikosti, kakor prave cene. Slovenci so bili veseli, da je le kdo kaj pisal in trikrat veseli, če se je kdo s kakim dolgim sostavkam oglasil.

Na versto pride zdaj Zupan. Z malo besedami bi zamogli čeznj vso presojo izreči. Namreč vse njegove slabosti (zakaj prednost ni nikakoršnih imel) se dajo s tem povedati, da so njegove pesmi le slaba, vezana proza, ki nas popolnoma na Pohlina in Dajnko opomni. Pa nekaj družiga je, česar tukaj bolj na tanko omenimo. Zupan je bil namreč goreč Slovenec, ki je svoj narod tudi na vsako vižo v pesmah povzdigovali hotel. To bi bil on lahko po drugi poti storil, kakor je pa tista bila, ki jo je nastopil. Brez obzira na zgodovino je bilo pri njem vse slovensko, kar je od Noeta sem na zemlji, ki jo zdaj Slovenci imajo, prebivalo, živelo in slovelo. Metulo je bilo slovensko mesto in sveti Hieronim terd Slovenec po rodu in duhu. Take misli je že Vodnik v svoji „oživljeni Ilirii“ oznanoval, pa ne kot nošranjo prepričanje ampak kot domišljije, ki so na videz zlo pripravne bile, mu v prepevanje hvale Napoleona služiti. De je pa njegov duh taciga prazniga bledenja prost bil, kaže njegova zgodovina krajnskiga vojvodstva. Pa Zupan je že, kakor je bilo omenjeno, te domišljije skor za jasno resnico imel in je dobil še bolj verne duše za naslednike. Brez pravih dokazov se nam je v pesmah in prozi velevalo, na slavne dede Ilire ponosni biti, se njih del naduševati in jih v neskončno čast slovenskimu narodu šteti. Pa ker je ta reč popolnoma prazna, nas store ti ljudje po eni plati pri družih narodih smešne in po drugi plati te reči, če bi prav res bile, razun brambe Metula nič posebniga niso. Klatovitezov smo tudi Slovenci nekoliko imeli; de se pa v naši zgodovini le malo tistih roparjev znajde, ki so pri Ilirih divjali in deželo ob svobodo pripravili, smemo gotovo še veseli biti.

Razun teh je pisalo v „Čbelici“ se nekoliko družih, ki so pa k večjemu kake dve pesmici naredili. De bi poznani ne bili, so ti pisavci svoje ime v eno čerko skerčili in res so oni do zdaj in bodo tudi zanaprej neznani ostali. Z Zupanam vred je imel več del teh mož

pesništvo za šalo, o kateri zamorejo svoje šale in burke vganjati. Gotovo so bili komaj vredni, de jih je Prešern v svojih zabavlicah napadel.

Zdaj pridemo k pesniku, ki ni le Čbelici in drugi dobi poglavno vrednost dal, ampak ki bo to vrednost tudi v vsih prihodnih dobah ohranil, ki ga nihče iz njegoviga mesta ne bo prerinil, zato ker ga bo na tistim polju težko kdo dosegel — k doktorju Prešernu. Tudi presojo čeznj bi zamogli z malo besedami povedati, de je namreč Prešern prva zvezda na obnebu slovenskih pesnikov, ki se še toliko bolj sveti, ako ga z drugimi tudi svitlimi zvezdami primerimo. Reklo se je, de je Prešern subjektivni pesnik, in te besede se nam resnične zde, ko ga vse svoje misli razodeti, vse svoje mnenja oznaniti, vse svoje potrebe tožiti slišimo in njegovo serce z vsemi kiticami in migleji kakor na krožčiku pred sabo vidimo. Pa nemogoče je, samo nasledke popisovati, ki jih nimern svet občutljivi dušu nakloni brez popisa tega nimerniga sveta. Prešern ni najdel sreče, ki jo je iskal, on je bil razžaljen, pobit in v obuga; on prepeva bolečine, ki so bile sercu vsekane, pa vselej prepeva on zraven tudi vražno osodo, goljufnost sveta in hudobijo te zemlje v ravno tako živih barvah, kakor svoje lastno žalostno stanje. Tako se v njegovih poezijah subjektivno in objektivno nošranje in vunajno v nar lepi harmonii versti in eno v drugo razliva. On hrepeni, ljubi, upa; pa svet ga vkani, le sebičnost velja, divice brez dot žalujejo samice, petica da ime sloveče. To so vodilne misli v vsih Prešernovih poezijah in clo Kerst pri Savici nam nič družiga ne pripoveduje. To so bili predmeti, ki jih je Prešernu osoda sama predpisala in on je te predmete z vso gorečnostjo svoje duše poprijel in jih tako izrazil, de se nam ne spodobi družiga, kakor se čuditi in čast in slavo nebeskimu pesniku dajati. Tu je voda, ki je nikdar ne zmanjka, naj jo tudi vedno zajemamo. Tu je obnebe, ki se nikjer zemlje ne dotika, ampak nam zmir nove, nezmerno lepote v jasni deljavi kaže. Tu je vijolica, ki nikdar duha ne zgubi, marveč nam kakor staro vino zmir žlahtnejši diši, kolikor dalje jo duhamo. Tu je godba, ki nam zmir nove glase daje in naše serce v vedno novih harmonijah guglje. Tu je z eno besedo večni pesnik, čiga poezije so iz serca kali pognale, iz katerih je drevo izrastlo, ki bo s svojim sladkim sadjem tudi še pozne vnuke radovalo.

Pogledamo na vunajno obliko, se nam enake prednosti odkrivajo. Tu najdemo govor, ki ga vsak otrok zapopade, tu niso le gorenske besede, kakor se je nekđaj očitalo, ampak besede, ki so tak koroškemu in štajarskimu kakor istrijanskemu Slovencu znane. Tu je nezmerno lepih in visokih misel, pa one niso temno in visoko, ampak v domačim jeziku po domače povedane. In to je brez dvombe več umetnost, kakor pa izraz visokih misel v visokih besedah.

Tudi Prešern je bil pesnik ljubezni. Pa njegova ljubezen ni imela korenine v vmazani domišlii, ampak v sercu in naravi. Povsod, kjer so ga lastni občutleji vodili, in to se je razun malo izjem v vsih poezijah godilo, se nam ljubešen razodeva, ki je ne moremo zavreči, ampak ki jo le obžalujemo, ker je tak nesrečno osodo imela.

Počivaj tedaj v miru slavni mož! Nezaceljive rane ti je svet vsekal, pa kar se je nad tabo pregrešil, bo tvojimu spominu povernil. Častili te bodo vekoma učeni in prosti, zakaj zaklad svojih poezij si obema zapustil. In kadar bode ta mladenec al deva, ki ju enaki občutleji navdajajo, memo tvojiga groba šla, se jima bo britka solzica vlila in ginjeno bodo v tvojo gomilo besede donele: Lahka naj ti zemljica bode! —

(Dalje sledi.)

Zmes.

Kitajci imajo čudno navado pri obedu. Preden začnejo piti, vsi vstanejo, se vstopijo na sred sobe, čase derže v obeh rokah in jih nosijo k ustam in proti tlam spuščajo, kolikor bolj nizko, toliko bolje. To se ponovi po trideset- in devetkrat; eden družega lepo pozdravljajo, z glavjo kimajo kolikor le morejo naglo. Poslednjič čašo k ustnicam pritisnejo

in jo sprazniijo in zvernejo, de pokažejo, de ni nobena kaplica v njej ostala.

Potem pozdravlja eden družega z ravno takim zvijanjem in vsak se na svoje mesto poverne, da doverši obed.

* (Osvojenje Bosne po Turcih). Že v letu 1463 je poslal Muhamed II., car turški 150,000 dobro oborožene vojske, si Bosno podvreči. Že pred to leto je car Muhamed bosniškemu kralju Stiepanu Tomaževiču poslanca poslal s tirjanjem, da naj mu harač plačuje. Kralj pelje tega poslanca v svoje denarnico in mu vse svoje blago pokaže rekoč: Glej moj denar, ktere ga ne bom caru poslal, ker, ako me on z vojsko napade, mi bo potreba tega denarja za mojo vojsko, ako pa kraljestvo zgubim, bom od tega v tuji zemlji živel. To je silno turškega cara razdražilo.

Ko car pride v Skoplje, zve, de se je bosniški kralj v terdnjavo Babić Odžak zapel, kjer se misli braniti. Po padu te terdnjave se v Ključ zapre. Muhamed po tem Ključ obsede. Obleženi prosijo cara da naj jim življenje prizanese in oni se mu bodo podali. Car se zaroči, da bo to storil in mesto se njemu poda. Kralj je bil ujet in v bosniške mesta je prišla turška posada.

Ker se je Mahomed zaklel, de bo kralju življenje pustil, je vedno mislil, kako bi se svoje zakletbe oprostil. O tem mu pomaga brezdušni Seid Ali-bestami, učitelj turške vere, ki pravi, da ni potreba zakletbe kristjanom dane, deržati. Car pokliče kralja predse in mu ukaže glavo odsekati, in na to šetri druge vojvode da umoriti. To se je 10 let po vzetju Carigrada zgodilo. Mimet-bej je postal prvi bosniški sandžak in 30,000 Bosnjakov se poturci, ki postanejo Janičari.

Ko Bosna pade, udarijo Turci leta 1469 proti Savi na Slavonsko, Krajnsko in Stajarsko do Celja, in ne prizanesejo ne mladim ne starim, polja in vinograde pokončajo, ubijejo krog 2000 ljudi in v sužnost jih odpeljejo krog 20,000, eni terdijo, de krog 30,000.

* Iz Dunaja se naznani, de je narodni polkovnik Joanović Čića ondi umrl, kamor se je podal, prosit, da mu bi se bil dal penziona za velike zasluge. Da se je zamogel tje podati mu je ministerjalni svetovavec Trifunac 200 gold. dal. Ko je umrl, so pri njem samo 4 dvajsetice našli. Perczel mu je 200,000 gold. ponujal za izdajo eniga bataljona Čajkistov, al on je svoj narod bolj ljubil in svojemu cesarju bolj zvest bil, kakor po denarju hrepenel. Naj v miru počiva!

Slovstvo in umetnost.

Cena Vilharjevega koledarja za leto 1851 je na 12 kr. ponizana.

* „Sporočilo vinorednikom“ od gospoda fajmoštra Vertovca je že na svitlo prišlo, Novicam priloženo.

Ces. kralj. loterija.

Naslednje številke so vzdignjene bile:

V Terstu 21. Grudna:

5. 35. 69. 3. 27.

Prihodno srečkanje bo v Terstu 4. Prosenca.

Telegrafiško kurzno naznanilo deržavnih pisem 21. Grudna 1850.

Deržavno dolžne pisma po 5 od 100 (v srebru) 94 1/2
» » » » 4 1/2 » » 81
» » » » 4 » » —

Obligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, čeških, moravskih, silezkih, štajarskih, koroških, krajnskkih, gerških in dunajske višje kamorne uradnije.
(po 4 od 100) — gld
» 2 1/2 » » 50
» 2 1/4 » » —
» 2 » » —
» 1 3/4 » » —

Bankne akcie po 1116 gold. v srebru.

Dnarna cena 17. Grudna 1850.

V dnarju
Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.) 33 gld.
Srebra » » » 27 »